

Maakunnallisesti tärkeät lintualueet (MAALI -alueet)

Pentti Rauhala, Pekka Suopajarvi, Juha Ylimaunu

Maakunnallisesti tärkeä lintualue voi olla linnuille tärkeä pesimispaikkana ja/tai muutonaikaisena levähdysalueena. Tärkeiksi muutonaikaisiksi lepäilyalueiksi on tässä selvityksessä määritelty sellaiset alueet, joilla lepäilee merkittäviä määriä lintuja kevät- ja/tai syysmuuton aikana. Paikat ovat edellä mainittujen muuttoreittien varrella. Lepäilyalueet on jaettu kolmeen luokkaan Kosteikkojen linnuston suojeluarvo - julkaisussa esitettyjen kriteerien mukaisesti (Asanti ym. 2003). Arvioperusteina oleviin lajeihin on lisätty kurki. Kriteerit ovat:

- *Kansainvälisesti arvokas muuttolintujen levähdysalue (IBA-alue).*

Alueella tavataan jossakin vaiheessa muuttokautta kansainvälisesti uhanalaisia lajeja tai kerrallaan vähintään 2000 vesilintua, 800 kurkea tai 1000 kahlaajaa.

- *Valtakunnallisesti arvokas muuttolintujen levähdysalue (FINIBA-alue).*

Alueella tavataan jossakin vaiheessa muuttokautta valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja tai kerrallaan vähintään 1000 vesilintua, 500 kurkea tai 500 kahlaajaa.

- *Maakunnallisesti arvokas muuttolintujen levähdysalue.*

Alueelle tavataan alueellisesti uhanalaisia lajeja tai ainakin jossain vaiheessa muuttokautta kerrallaan vähintään 500 vesilintua, 300 kurkea tai 250 kahlaajaa.

Tärkeiksi pesimisalueiksi on valittu suojelun kannalta tärkeimmät esiintymisalueet. Erityistä huomiota on kiinnitetty suolinnustoon, koska se on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vähentynyt suuresti Suomessa viime vuosikymmeninä. Alueiden valintaa varten on laadittu valintakriteerit ja nimetty kriteerilajit. Kriteerit vaihtelevat lajin harvinaisuuden ja uhanalaisuuden mukaan. Uhanalaiset lajit on lueteltu uudessa Suomen uhanalaisuusarviossa (Tiainen ym. 2015). Levähdys- ja pesimisalueiden määrittely seuraa pitkälti Kemi-Tornion alueella olevien kansainvälisesti ja kansallisesti tärkeiden lintualueiden (IBA, FINIBA) kohdelistaa (Leivo ym. 2002), johon on lisätty Kemi-Tornion lintuharrastajat Xenuksen määrittelemät maakunnallisesti tärkeät lintualueet. Tästä yhteenvedosta on jätetty suojeluylistä pois maininnat eräistä uhanalaisista lajeista.

Tornionjoki

Karunginjärvi on noin 11 km pitkä Tornion Karungin kohdalla oleva Tornionjoen suvanto. Siinä on 11 saarta, joissa on laajoja tulvaniittyjä ja hiekkasärkkiä. Alueen halki kulkee Suomen ja Ruotsin raja. Kohde on IBA, FINIBA ja Natura -alue. Kriteerilajit ovat syksyllä laulujoutsen, haapana, sinisorsa, isokoskelo ja kurki.

Oravaisensaaren eteläpuolella on noin 3 km pitkä Tornionjoen suvanto, joka on FINIBA- ja NATURA-alueita. Kohde täyttää myös kansainvälisesti arvokkaan muuttolintujen levähdysalueen kriteerit. Kriteerilajeja ovat syksyllä laulujoutsen, merihanhi, haapana, sinisorsa ja isokoskelo.

Kaupunginlahti on Tornionjoen vesistöön kuuluva Tornion ja Haaparannan keskustojen välissä oleva noin 49 ha:n suuruinen järvi. Alue kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan ja on FINIBA-kohde sekä lintujensuojelualue. Kriteerilajeina ovat pesijänä haapana ja muuttoaikoina haapana, tukkasotka, pikkulokki sekä naurulokki.

Meren saaristo

Perämeren kansallispuisto sijaitsee Kemin ja Tornion ulkosaaristossa ja kuuluu NATURAAN. Alueella on useita hyviä merilintujen pesimäsaaria. Kriteerilajeina pesivät merihanhi, tukkasotka, karikukko, riskilä ja selkälokki.

Tornionjoen suiston alueeseen kuuluvat Tornion Oxön ja Pajukarin läheiset merialueet sekä Koivuluodonjuova. Alueella on runsaasti maannousemarantaa, pieniä saaria, laajoja kaislikoita ja maatuneita jokiuomia. Alue kuuluu NATURA-, IBA- ja lintuvesien suojeluohjelmiin. Kriteerilajeina ovat

muuttoaikoina laulujoutsen, merihanhi, haapana, mustalintu, telkkä, isokoskelo, suokukko ja liro. (Kirkkoletton luonnonsuojelualue, Väinölän luonnonsuojelualue, Riihimäen luonnonsuojelualue, Mäkinärhen luonnonsuojelualue, Eskonleton eteläpuolinen merenrantaniitty).

Simon ulkosaariston saaria ovat Möyly, Ulkomatala, Saapaskari, Leipäreet Härkäletto ja Tiurasenkrunki. Ne kuuluvat Härkälettoa lukuun ottamatta Perämeren saarten NATURA-alueeseen. Kriteerilajeina pesivät merihanhi, pilkkasiipi, karikukko, riskilä ja pikkutiira.

Simon sisäsaaristo on Simojoen suussa sijaitseva alue, missä on lehtimetsäisiä saaria, luotoja, lieterantoja, ruovikoita ja matalikkoja. Alueeseen kuuluvat Paskaletto, osa Tiurasen itärannikkoa, Rytiletto, Kuralanletto-Pitkäletto, Riippana-Hylkiletto, Lissabon ja Lissabonihietä. Saaret ovat FINIBA- ja NATURA-aluetta. Kriteerilajit ovat muuttoaikoina laulujoutsen, merihanhi, haapana, tukkasotka, telkkä, suokukko ja liro sekä keväällä jänkäsirriäinen ja pikkulokki. (Perämeren saarten luonnonsuojelualue, Penttilänsaaret, Pitkäletton merenrantaniitty, Perämeren saarten luonnonsuojelualue 2, Kekosen luonnonsuojelualue, Selkäkarinmatalan merenrantaniitty)

Eskonlahti-Tiironhietä sijaitsee Simon Ykskuusen niemen itäpuolella. Eskonlahti on merenlahti ja Tiironhietä sen viereinen hiekkadyynialue. Kriteerilajit ovat muuttoaikoina haapana, tukkasotka, telkkä, tylli, suosirri ja mustaviklo. (Tiironhietän hiekkaranta, Tiironhietän eteläinen merenrantaniitty, Tiironhietän pohjoinen merenrantaniitty)

Kemin edustan saariin kuuluu Kemin, Tornion ja Simon sisäsaaristojen saaria ja kareja: Utterinkrunni, Hylkykari – Kalkkikrunni, Välikari – Kajavakari – Kukonkrunni, Kuukan karit – Muikkumatala, Välikallio – Kursunkallio, Selkämatata, Konikari, Pikkuvasara, Kemin Kraaseli, Toukkakrunni, Peukanmatala. Saarista osa kuuluu Perämeren saarten NATURA- ja FINIBA-alueeseen. Kriteerilajeina pesivät merihanhi, riskilä, lapinsirri, karikukko ja pikkulokki. (Kemin kirkonkylän osakaskunnan luonnonsuojelualue, Kuukan luonnonsuojelualue, Antinkuukan luonnonsuojelualue, Puidenpuuttuma I-IV-luonnonsuojelualueet)

Kemijoen suisto (Kemi, Tornio) sisältää kareja, saaria, maannousemarantaa, hiekkadyynejä ja kaislikoita. Osa kohteesta on FINIBA- ja Perämeren saaret NATURA-aluetta Kriteerilajeina ovat muuttoaikoina laulujoutsen, merihanhi, haapana, isokoskelo, meriharukka, suosirri sekä kuovi ja pesimäaikana lapinsirri. (Kemin kirkonkylän osakaskunnan luonnonsuojelualue, Perämeren saarten luonnonsuojelualue / Hietaliete)

Siikalahti-Kraaseli on Kemin Ajokseen menevän tien molemmin puolin sijaitseva merenlahti. Osa kohteesta on FINIBA-aluetta (Lämpsänkari-lahti). Kriteerilajit ovat muuttoaikoina tukkasotka, uivelo ja pikkulokki. (Perämeren saarten luonnonsuojelualue)

Suot

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat on Simossa ja Keminmaassa sijaitseva kuuden ison rimpisuon ja hienojen vanhojen metsien muodostama kokonaisuus. Kohde on NATURA-, IBA sekä soidensuojelualue ja siihen kuuluu myös vanhan metsän suojelualue. Alueella pesii 34 uhanalaista tai silmälläpidettävää lajia. Kriteerilajeina pesivät kaakkuri, metsähanhi, mustakurkku-uikku, jänkäsirriäinen, jänkäkurppa ja suokukko.

Runkaus-Saariaapa-Tainijärvet sijaitsee Simon, Tervolan ja Ranuan alueilla. Se on kuuden laajan avosuon, pienvesien ja iäkkäiden metsien monipuolinen kokonaisuus. Alue on kokonaisuudessaan IBA-kohde, johon kuuluu luonnonpuisto, soidensuojelualue, NATURA-alue ja vanhojen metsien suojelualue. Alueella pesii 32 uhanalaista tai silmällä pidettävää lajia. Kriteerilajeina pesivät kuikka, metsähanhi, mustalintu, suokukko, jänkäsirriäinen, vesipääsky, pohjantikka ja kuukkeli. (Saariaavan–Hattuselän Luonnonsuojelualue)

Veittiaapa-Ristiaapa on Simon eteläosassa sijaitseva kahden keskikokoisen rimpisuon muodostama alue. Suot ovat soidensuojelualueita ja kuuluvat NATURAAN. Alueella pesii 20 uhanalaista tai silmällä pidettävää lajia, kriteerilajeina metsähanhi, uivelo, jänkäsirriäinen ja suokukko. (Lassin palsta)

Aaporinaapa on Simossa lähellä Runkauksen luonnonpuistoa sijaitseva hyvä suolinnuston pesimäalue, jossa pesii 13 uhanalaista tai silmälläpidettävää lajia. Kriteerilajit ovat metsähanhi, uivelo ja suokukko.

Nikkilänaapa on pienehkö soidensuojelu- ja NATURA-alue Simon kaakkoiskulmassa. Siellä pesii 15 uhanalaista tai silmällä pidettävää lintulajia. Pesiviä kriteerilajeja ovat metsähanhi, jouhisorsa ja suokukko. (Nikkilänaavan luonnonsuojelualue, Tuomelan hoikkakangas, Mäntylän luonnonsuojelualue)

Käärmeaapa on Simon itäosassa oleva soidensuojelu- ja NATURA-alue. Kriteerilajeina pesivät mustakurkku-uikku, metsähanhi, kaakkuri, uivelo, ja vesipääsky. (Käärmeaavan luonnonsuojelualue)

Kirvesaapa on Keminmaan kaakkoiskulmassa oleva suuri rimpisuoalue. Se kuuluu soidensuojelu- ja NATURA-ohjelmiin. Pesiviä kriteerilajeja ovat metsähanhi, riekko, sinisuohaukka, kurki, kuovi, taivaanvuohi ja liro. (Kirvesaavan luonnonsuojelualue, Maunolan luonnonsuojelualue)

Musta-aapa on pienehkö suoalue Keminmaan ja Simon rajalla. Se on NATURA-alue. Kriteerilajeina pesivät jouhisorsa, kaakkuri, sinisuohaukka ja kuovi. (Musta-aavan luonnonsuojelualue)

Hoikkasuo-Musta-aapa-Iso-Saarisuo on soidensuojelu- ja NATURA-alue Simon ja Kuivaniemen rajalla. Kriteerilajeja ovat pesivät metsähanhi, mustakurkku-uikku, sinisuohaukka, jänkäsirriäinen ja liro. (Ison Saarisuon-Hoikkasuon-Musta-aavan soidensuojelualue)

Kellojätkä-Pyörösjänkä sisältää kaksi vierekkäistä Keminmaan keskiosassa olevaa rimpisuota. Kriteerilajeista pesivät metsähanhi, uivelo ja kaakkuri.

Suuripää-Joutsijärvi on moni-ilmeinen kolmen avovesirimpialueen, ison aapasuon ja pienten rehevien järvien hallitsema kokonaisuus Tervolan eteläosassa. Alue on NATURA-kohde ja se kuuluu myös lehtojen-, lintuvesien- ja soidensuojeluohjelmiin. Pesivinä kriteerilajeina ovat metsähanhi, uivelo, kuikka, suokukko ja vesipääsky. (Suuripään luonnonsuojelualue, Jaakkolan luonnonsuojelualue, Akkunusjärven luonnonsuojelualue, Suuripään luonnonsuojelualue, Uusipellon luonnonsuojelualue, Joutti-Lehtolan luonnonsuojelualue)

Kalhuaapa-Kieriaapa Tervolan eteläosassa on keskikokoisten soiden parhaita suolintujen pesimäalueita Kemi-Tornion alueella. Molempien soiden linnustoa rikastuttaa keskellä oleva järvi. Kriteerilajeja pesivät metsähanhi, uivelo, kuikka, suokukko ja jänkäsirriäinen. (Kalhuaavan luonnonsuojelualue)

Järvet

Hurujärvi, Korttojärvi, Iso Mustajärvi ja Kaakamajärvi ovat pienehköjä, aikoinaan laskettuja ja voimakkaasti umpeen kasvaneita järviä Tornion pohjoisosassa. Järvet ovat Kaakamajärveä lukuun ottamatta NATURA-alueita ja kuuluvat lintuvesiensuojeluohjelmaan. Kriteerilajeina pesivät heinätavi, tukkasotka, uivelo, mustakurkku-uikku, pikkulokki ja naurulokki. (Hurujärven - Ison Mustajärven luonnonsuojelualue, Korttojärven luonnonsuojelualue)

Kuivasjärvi on soiden ympäröimä suhteellisen karu järvi Simon itäosassa. Se on NATURA-kohde ja kuuluu lintuvesiensuojeluohjelmaan. Kriteerilajeina pesivät mustalintu, pilkkasiipi ja kuikka. (Lautamaan luonnonsuojelualue)

Riukkajärvi on Tornion keskiosassa sijaitseva pienehkö järvi, jonka rantoja on voimakkaasti muokattu. Kriteerilajina pesii mustakurkku-uikku.

Haapajärvi on Tervolan länsiosassa sijaitseva säännöstelty järvi. Kriteerilajit ovat tukkasotka, uivelo, mustakurkku-uikku ja naurulokki.

Kummunjärvi on Tervolan kirkonkylän eteläpuolella oleva laajan suorannan ympäröimä järvi. Kriteerilajina pesii mustakurkku-uikku.

Viljelyalueet

Raumonjärven pellot on suhteellisen laaja melko yhtenäinen peltoalue Tornion keskustan tuntumassa. Alue on FINIBA-kohde. Kriteerilajeina ovat keväällä laulujoutsen, metsähanhi, kurki, kapustarinta, suokukko sekä liro, syksyllä laulujoutsen sekä kurki ja pesivänä kuovi.

Tornion Oraskerin pelto sijaitsee Puuluodossa Röyttään menevän tien varrella. Kriteerilajit ovat keväällä merihanhi, metsähanhi ja suokukko.

Tornion Karungin pellot on melko yhtenäinen viljelyalue Karungin keskustan tuntumassa. Kriteerilajina on muuttoaikoina kurki.

Palonperän pelto sijaitsee Kemijoen itäpuolella Tervolan keskustan tuntumassa. Kriteerilajit ovat muuttoaikoina laulujoutsen sekä kurki ja keväällä kapustarinta.